

РОЗДІЛ 5

ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ

УДК 373.5.018.43:004«364»

Алла Ільченко, Дмитро Томенко,
(Полтава)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ В ПРОЦЕСІ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття присвячена питанням модернізації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Зроблено акцент на актуальності інтерактивних методів викладання і навчання в закладах вищої освіти та загальноосвітніх навчальних закладах. Розкриваються конкретні інтерактивні методи, як довели свою ефективність в онлайн навчанні

***Ключові слова:** Онлайн навчання, інтерактивні методи, онлайн додатки, методика.*

Прихід світової пандемії вірусу COVID-19 та повномасштабне вторгнення військ Російської Федерації в Україну сприяли модернізації освітнього процесу – вимушеному переходу до навчання в онлайн-форматі. Використання сучасних сервісів інтернету в процесі онлайн-навчання в умовах воєнного стану дозволяє реалізувати основні завдання державної освітньої політики в Україні: доступ до освіти для усіх громадян, створення належних умов для якісного засвоєння результатів навчання, організація освітнього середовища з врахуванням потреб, інтересів і можливостей кожного учасника навчально-виховного процесу.

Онлайн-навчання, що базується на використанні широкого спектру традиційних і новітніх інформаційних технологій за допомогою технічних засобів введено, розвивається, але потребує систематичного удосконалення. Саме тому, актуальні питання впровадження такого навчання останнім часом активно досліджуються науковцями і практиками: Власенком І., Іванченком Г., Ільченко А., Ліщинською Л., Ляшенком І., Мідляр А., Меріною С., Ніколенко Л., Шуневичем Б. та іншими. Ними проаналізовані особливості організації освітнього процесу з використанням мережі «Інтернет», охарактеризовані основні компоненти, визначені як беззаперечні переваги, так і недоліки.

Аналіз науково-методичної літератури та практичного досвіду організації онлайн-навчання показав, що важливим для якісної освіти нині є: висока мотивація об'єктів і суб'єктів педагогічної діяльності, їхні уміння і навички працювати з комп'ютерною технікою, удосконалення впровадження інформаційних технологій і засобів навчання, уміння раціонально організувати свій час та освітній процес. Серед переваг дистанційного навчання визначені: можливість навчатися у будь-якому місці, економія часу, мобільність, доступність навчальних матеріалів, відсутність проблем із пошуку навчальних матеріалів, вільний доступ до електронних ресурсів цілодобово, навчання у спокійній обстановці. Недоліками дистанційного навчання вважаються: недостатній безпосередній контакт учасників навчально-виховного процесу, велике навантаження на зір під час тривалої роботи за комп'ютером, проблема ідентифікації здобувачів освіти, якість інтернету, комп'ютерних засобів навчання, над усуненням яких необхідно працювати [1]. Також педагоги зауважують, що тримати увагу слухачів у дистанційному цифровому форматі щоразу стає все складніше. Цьому сприяють ряд чинників, серед яких основними є: невисокий рівень самоконтролю у здобувачів освіти; відчуття небезпеки, низький рівень стресостійкості у зв'язку з воєнним станом у нашій державі, що не дозволяє повноцінно включитися у роботу на занятті; розсіювання уваги через значну кількість подразників (новини, повідомлення в менеджерах, інші відкриті вкладки в браузері тощо); брак практичного засвоєння отриманих теоретичних знань; труднощі щодо особистої самоорганізації та самомотивації тощо.

Для усунення зазначених вище недоліків у процесі онлайн-навчання педагогічним працівникам рекомендовано використовувати інтерактивні методи викладання через застосування сучасних сервісів мережі «Інтернет». Саме за допомогою цих методів створюються сприятливі умови для якісного засвоєння знань, формування практичних умінь і навичок, відбувається активізація учасників освітнього процесу, надається можливість кожному здобувачу пізнавати, розуміти та рефлексувати з тем навчальної програми в атмосфері співпраці та взаємодії, що викликає відчуття успішності, значущості, інтелектуальної спроможності, захищеності.

Науковцями розроблені класифікації інтерактивних методів навчання. Так, до групового навчання відносять «Акваріум», «Карусель», «Робота в парах», «Робота в трійках», «Синтез думок», «Пошук інформації», «Спільний проєкт» та інші інтерактивні методи. У процесі колективного навчання використовують «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Аналіз історій і ситуацій», «Велике коло», «Дерево рішень» тощо. Серед ігрових методів більш поширеними є «Ділова гра», «Рольова гра», «Імітація», «Громадські слухання».

Навчання у процесі дискусії реалізується за допомогою таких інтерактивних методів як: «Прес», «Дискусія», «Дебати», «Нескінченний ланцюжок», «Займи позицію», «Зміни позицію» та інших. Практика доводить, що у ході інтерактивного навчання відбувається не лише ознайомлення здобувачів освіти з навчальним матеріалом, а й його повноцінне осмислення, міцне закріплення. У здобувачів освіти розвиваються навички спілкування в групах, уміння висловлювати й аргументувати власну думку, переконувати, критично мислити і, в той же час, позитивно сприймати критику на свою адресу. Ігрові інтерактивні методи дають можливість поєднувати теоретичний матеріал з практичним досвідом, сприяють самовираженню, підвищують мотивацію до навчання.

Педагогіка в сучасних реаліях виключно в одиничних випадках (в окремих навчальних закладах) супроводжується інноваційними підходами, на кшталт VR, AR, спеціалізованих додатків, ліцензованих симуляторів, гейміфікації тощо [2]. Сьогодні світ є більш гнучким до змін, відповідно постійно зростає кількість доступних безкоштовних (принаймні з обмеженим функціоналом), онлайн-сервісів, додатків, ресурсів та платформ, що дозволяють урізноманітнити навчальне заняття в дистанційному форматі та поліпшити сприйняття і засвоєння інформації для здобувачів освіти. Перебуваючи по той бік екрану, викладач не має доступу до маркерної дошки, аби намалювати графік, не має можливості повноцінно контролювати роботу груп (в разі об'єднання їх для вирішення завдання) та візуалізувати дані у повній мірі, навіть при використанні презентацій в PowerPoint. Для подолання бар'єру між обома сторонами доступні сервіси Miro, Mentimeter та Kahoot, які мають міжнародно визнані підвищені стандарти безпеки. Найчастіше ці ресурси застосовують великі команди на підприємствах, а також тренери та фасилітатори на власних сесіях. Звичайно, цей список не є вичерпним, через наявність в мережі «Інтернет» програм з майже ідентичним функціоналом.

Miro, щодо прикладу, дозволяє використовувати власну цифрову «дошку», як альтернативу настінній дошці в аудиторії. Користувач після реєстрації одержує 3 безкоштовних простори, на яких можна малювати, створювати графіки, візуалізувати дані та тримати велике скупчення великої за об'ємами пам'яті інформації в одному місці (відео, зображення, gif). Зручним є можливість перенесення слайдів, як окремих зображень, на дошку (альтернатива PowerPoint, де сервіс випадково не змінить розмір, нарис та тип шрифту й не підкреслить слово в разі зміни мови), а також проводити check-in чи енерджайзер. Серед мінусів можна зазначити те, що дана програма доступна виключно для браузера з персонального комп'ютера, у разі потреби використання через телефон чи планшет необхідно встановити відповідний додаток з App Store, чи Google Play [3].

Mentimeter є онлайн-замінником PowerPoint, як сервіс для створення презентацій, а також додаток для проведення інтерактивів. Серед доступних форматів: голосування, тестування, опитування (з варіантами відповіді), збір відкритих відповідей, wordcloud, ранжування, квіз тощо. На кожен створену презентацію Menti дає доступ до 2 безкоштовних слайдів з інтерактивами [5].

Kahoot має гейміфікований функціонал та дозволяє педагогу отримати відповідь від аудиторії, візуалізуючи питання. Безкоштовна версія застосунку дає змогу користуватись форматом «тест» та «правда чи брехня», до того ж максимальна кількість учасників одного опитування – до 20 осіб. При підготовці сервіс доступний для тестового запуску, а також роботи в фоновому режимі для людей з різних країн. По завершенню опитування педагог може працювати з отриманими результатами і так само, як і в паперовому варіанті, побачити кількість вірних відповідей і, більш того, загальну картину по активності учасників зустрічі. На додачу кожен із вказаних ресурсів містить чимало шаблонів для інтерактивів [4].

Отже, виклад навчального матеріалу відіграє значну роль у сприйнятті та засвоєнні його здобувачами освіти, звідси прагнення поглиблено вивчати навчальну дисципліну. Відповідно можна спробувати донести інформацію через 14-ий Times New Roman на білому фоні слайду, а можна використати мінімум тексту, натомість візуалізувати дані в одному з таких онлайн-сервісів та включити елемент інтерактиву до заняття. Як результат, спростити подачу складної інформації, подолати екранний бар'єр між доповідачем та слухачами, підвищити рівень прозорості, чесності, ефективності навчального заняття.

У закладі вищої освіти, використовуючи такі онлайн-сервіси у своїй педагогічній практиці, викладач має змогу рівномірно розподілити лекційне навантаження поміж усіма заняттями та додати елемент практичного закріплення навчального матеріалу з кожної теми. Як результат, це зменшить кількість «занять-монологів», підвищить рівень активності здобувачів вищої освіти та змусить їх зі значно більшим бажанням вмикати камери і мікрофони на онлайн-заняттях. З іншого боку, освоюючи та застосовуючи інноваційні інформаційні й комп'ютерні технології на заняттях, сучасний викладач демонструє рівень своєї цифрової грамотності, здатність віднайти альтернативу традиційному навчанню, уміння швидко й без зайвих труднощів адаптуватися в онлайн-формат, а також, що найголовніше, формує нові складові педагогічної культури та педагогічної майстерності. Адже в сучасній освіті, де у пріоритеті постають компетентнісний підхід у навчанні на основі студентоцентрованої концепції, при цьому розуміючи цифрову спрямованість молоді,

важливо, вивчаючи окремі освітні компоненти, приділяти увагу розвитку не лише професійних, а й гнучких навичок у здобувачів вищої освіти. Щодо прикладу, виконуючи вправу в Miro, викладач розвиває у студентів чимало soft-skills, зокрема: уміння публічно виступати (через демонстрацію напрацьованого), навички тайм-менеджменту (через організацію робочого часу), уміння працювати в команді, навички цифрової грамотності (через опанування функціоналу нової програми) тощо.

Отже, вже третій рік поспіль сучасна освіта в усьому світі часто організовується в онлайн-форматі з використанням сучасних сервісів і програм мережі «Інтернет», оскільки традиційне онлайн-навчання не дозволяє донести до здобувача освіти максимум знань у вимушених умовах. Важливим є те, щоб онлайн-навчання було якісно організовано, а здобувачі освіти мали високі результати навчання. Саме впровадженні інтерактивних методів в навчально-виховному процесі дозволяє вирішити це завдання. Натомість доцільно докласти зусиль аби спростити процес сприйняття інформації через використання сучасних сервісів, що дозволить слухачу чути, а доповідачу бути почутим.

Джерела та література

1. Ільченко А. Дистанційне навчання у закладах вищої освіти: проблеми і перспективи. Матеріали 52-ї наук.-метод. конф. викладачів і аспірантів «Модернізація освітньої діяльності та проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах діджиталізації». Полтава : ПДАА, 2021. С. 159–161.
2. В Україні бум різноманітних курсів. URL: <https://platfor.ma/topic/v-ukrayini-bum-riznomanitnyh-kursiv-os-doslidzhennya-efektiv-ta-nyuansiv-takoyi-osvity/> (дата звернення 26.04.2022р.)
3. Miro. Online whiteboard. URL: <https://miro.com> (дата звернення 26.04.2022 р.)
4. Kahoot. Learning games. URL: <https://kahoot.com/> (дата звернення 28.04.2022 р.)
5. Mentimeter. Interactive presentations software. URL: <https://www.mentimeter.com/> (дата звернення 27.04.2022 р.).

УДК 94 (477)

Ганна Капустян
(Кременчук)

СТЕЖКАМИ ЕТАПІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Стаття присвячена аналізу застосування на практиці студентами здобутих теоретичних знань в процесі вивчення суспільних дисциплін. Доведено суттєвий вплив на формування національної складової світогляду студентів